

De broedvogels van „Oostelijk Flevoland” in 1953 en 1954

door

C. G. B. TEN KATE

(met 4 tekstfiguren)

(With summary: The Breeding-Birds of „Oostelijk Flevoland”, 1953 and 1954)
(36ste Publicatie van de „Club van Zuiderzeewaarnemers”)

Inleiding.

Ondanks de stagnatie, veroorzaakt door het tijdelijk inzetten van een groot deel van het Zuiderzeewerkenmateriaal bij de herstelwerken in Zeeland na de ramp in Februari 1953, hebben de werkzaamheden aan de ringdijk van de toekomstige „Oosterpolder”, thans officieel „Oostelijk Flevoland” geheten (zie 3mnd. Ber. Zuiderzeewerken, 33, p. 147—149), in de twee jaar, die verliepen sinds het verschijnen van de eerste publicatie over de broedvogels op deze werken (TEN KATE, 1952), grote vorderingen gemaakt.

Zoals op fig. 1 van genoemde publicatie is aangegeven, werd zomer 1952 op 5 plekken gewerkt (aan de percelen P, Q, R, R' en S), terwijl in September van dat zelfde jaar ook perceel T werd aanbesteed, een ca 9 km lang dijkgedeelte, lopende van Harderwijk in NO-richting (3 mnd. Ber., 33, p. 170). Nog vóór het einde van 1952 kwam ook de officiële overeenkomst tot stand voor perceel S', eveneens ruim 9 km dijk, ter completering van de Knardijk, tussen Harderwijk en het toekomstige Lelystad (3mnd. Ber., 33, p. 212). Zoals bekend, werd de verbinding op 28 October 1954 met enig ceremonieel tot stand gebracht en daardoor tevens een eind gemaakt aan de eiland-periode van Lelystad, waar reeds een dertigtal gezinnen wonen en enige honderden arbeiders.

Eveneens werd in 1952 nog begonnen met de grondverbetering voor perceel Q', welk dijkvak aansluit aan het westelijk einde van perceel Q en ter hoogte van de plaats, waar een brug naar de Zwolse Hoek van de NO-Polder is geprojecteerd, het meest noordelijk gelegen deel van Oostelijk Flevoland zal begrenzen (3mnd. Ber., 33, p. 166).

Na de stagnatie in 1953 werd in Maart 1954 voor het eerst weer een dijkvak aanbesteed en wel perceel U, ca $6\frac{1}{2}$ km lang, aanvangende iets ten N van P (3mnd. Ber., 35, p. 16). In Juli 1954 volgde

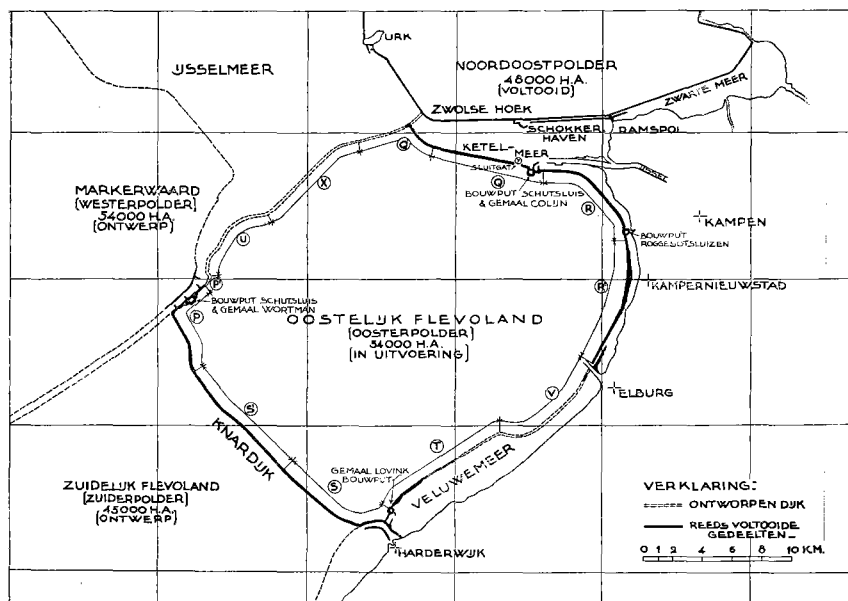

Fig. 1. Stand van de werkzaamheden in het gebied van de toekomstige polder „Oostelijk Flevoland” (Oosterpolder), einde 1954. Bijgewerkt naar een overzichtskaart van de Dienst van de Zuiderzeewerken.

[The situation in the area of the future Polder "Oostelijk Flevoland" — formerly called "Oosterpolder" — at the end of 1954.]

de definitieve opdracht voor perceel Q' (zie boven), lang bijna 6 km (3^{md}. Ber., 35, p. 50).

De Hoofdingenieur van de Afdeling Dijksbouw van de Zuiderzeewerken, Ir M. KLASEMA, was zo vriendelijk ter publicatie een kaart van zijn Dienst af te staan, waarop de stand van de werkzaamheden op de verschillende percelen aan het einde van 1954 door hem werd aangegeven (zie fig. 1, hier boven). Hiervoor en voor zijn toestemming om ook de daarvoor in aanmerking komende gedeelten van detailkaarten van de Dienst van de Zuiderzeewerken betreffende perceel R' over te nemen (zie fig. 2, op p. 125) zij hem hier nogmaals hartelijk dank gebracht, evenals de heer J. L. VAN LAERE, tekenleraar aan het Gemeentelijk Lyceum te Kampen, die zich onmiddellijk bereid betoonde het nodige tekenwerk te verrichten. Voorts was de Afdeling Voorlichting van de Dienst van de Zuiderzeewerken zo welwillend een cliché van de luchtfoto van perceel R', afgedrukt in het 3^{md}. Ber., 35, 2e kwartaal 1954, ter beschikking te stellen (zie fig. 3, op p. 126).

Zoals uit fig. 1 blijkt, moet van de ca 90 km lange ringdijk nog bijna één derde deel worden aangelegd en wel aan de zuidoostelijke zijde de rest van perceel T en vrijwel het hele perceel V langs de Veluwekust en voorts de hele noordwestelijke zône tussen Lelystad en de Noordpunt tegenover de Zwolse Hoek van de NO-Polder

(resp. de percelen P', U, X en een deel van Q'). Het laatst komt perceel Y, het sluitgat bewesten de Ketelmond, aan de beurt, hetgeen vermoedelijk in het najaar van 1956 het geval zal zijn, waarna met het uitpompen zal worden begonnen.

In 1957 is dus de eerste broedvogelbevolking van de nieuwe polder zelf te verwachten, maar ook de gronden langs de ringdijk verschaften, zoals hieronder moge blijken, althans plaatselijk, vooral in 1954, reeds aan veel vogels een voortreffelijk broedgebied.

De broedvogelstand bezuiden de Ketel in 1953 en 1954.

Alvorens over te gaan tot de bespreking van de broedvogels van de eigenlijke nieuwe polderwerken zelf, volgt hier nog een zeer kort overzicht van de toestand in het buitendijkse terrein langs de Zuider Keteldam, dat in verband met de Zuiderzeewerken herhaaldelijk grote wijzigingen onderging. In 1953 nestelden daar, afgezien van de gewone weidevogels: bontbekpluvier (*Char. hiaticula*), minstens 1 paar; kleine pluvier (*Char. dubius*), minstens 3 paar; strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*), minstens 1 paar; visdief (*Sterna hirundo*), ca 30 paar; dwergstern (*St. albigrons*), minstens 3 paar en kokmeeuw (*Lar. ridibundus*), minstens 12 paar. Door opwaaiing van het IJsselmeerwater gingen in de nacht van 8 op 9 Juli veel nesten verloren.

In het voorjaar van 1954 ging de Gemeente Kampen over tot inpoldering van dit gebied, groot 50 ha, dat de naam Ketelpolder zal dragen. Door de werkzaamheden zelf, maar vooral ook door uithalen kwam er van succesvol broeden weinig terecht. Van de bontbekpluvier (*Char. hiaticula*) en de strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*), was er ieder minstens 1 broedpaar, van de kluut (*Recurv. avosetta*) zeer w.s. 1 paar, van de visdief (*St. hirundo*) minstens 12 paar en van de kokmeeuw (*Lar. ridibundus*) een klein aantal, die echter einde Mei hun pogingen staakten in tegenstelling met de visdieven.

DE BROEDVOGELS VAN „OOSTELIJK FLEVOLAND”, IN 1953.

Hoewel er aanvankelijk plannen bestonden, dat een ander lid van de „Club van Zuiderzeewaarnemers” de dijkspercelen bij „Lelystad” of Harderwijk zou opnemen, is daar tenslotte niets van gekomen en beperken over 1953 onze gegevens zich tot perceel R en het aansluitende oostelijke deel van perceel Q, dus van de bouwput voor de Roggebotsluizen bij Kampen tot die voor het gemaal Colijn bewesten de Ketelmond.

Dit gebied, in hoofdzaak bij eerstgenoemde kleine bouwput, werd door mij bezocht op 22 Maart, 11, 19 en 26 April, 2, 14, 23, 24, 25 en 30 Mei, 7, 14 en 20 Juni en op 8 en 23 Augustus, soms in gezelschap van ons medelid, de heer A. F. A. PIEDERIET of de heer H. VAN ELBURG, ambtenaar bij de Dienst van de NO-Polderwerken

te Kampen, die mij ook hun eigen op andere data gedane waarnemingen ter beschikking stelden, waarvoor ik hun hier nogmaals mijn dank wil betuigen.

I. PERCEEL R.

a. Bouwputterrein Roggebotsluizen.

Het 1e „strandje” (zie fig. 2 en 7 van de vorige publ.) groeide in 1953 geheel dicht en werd tenslotte in één vrijwel aaneengesloten rietveld herschapen, zodat er van nestelmogelijkheden voor pluvier-tjes geen sprake meer was. Er was minstens 1 broedpaar van de rietgors (*Emb. schoeniclus*), terwijl er mogelijk enkele veldleeuwerikken (*Al. arvensis*) broedden en vermoedelijk 1 paar gele kwikstaarten (*Mot. flava*) en voorts enige kleine karekieten (*Acr. scirpaceus*).

Op het opslagterrein werd het opkomend onkruid in April door bespuiting bestreden. Van de kleine pluvier (*Char. dubius*) vonden we totaal 3 nesten van hoogstwaarschijnlijk 3 verschillende paartjes, van de strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) 2 nesten (van 2 paartjes); zeer w.s. deed er ook een kievitenpaar (*Van. vanellus*) een broedpoging. De dwergstern broedde er in dit jaar niet meer. Op een klein opslagterrein aan de zijde van de dijk vestigde zich eveneens een paartje kl. pluvieren. Hetzelfde was het geval in de strook tussen de dijk en de bouwput, waar we 2 nesten van w.s. hetzelfde paar aantroffen, alsmede één nest van de veldleeuwerik (*Al. arvensis*) en één van de gele kwikstaart (*Mot. flava*); w.s. broedden er meer paartjes, vooral van de veldleeuwerik.

In de moerassige strook langs de noordzijde van de put broedde mogelijk de rietgors (*Emb. schoeniclus*) en zeker de kleine karekiet (*Acr. scirpaceus*) en de rietzanger (*Acr. schoenobaenus*); mogelijk ook de zomertaling (*Anas querquedula*) en vermoedelijk enige paren van de meerkoet (*Ful. atra*), die aan de oude kust er vlak bij regelmatige broedvogel is.

Tenslotte vonden we op het inmiddels afgegraven zanddepôt tussen de oude kust en de put 3 legsels van minstens 2 paartjes kleine pluvieren (*Ch. dubius*) en in een kleine achtergebleven zandwal een nest van de oeverwaluw (*Rip. riparia*).

b. Het 2e „strandje”.

Ook het 2e „strandje”, juist in de bocht van dit dijkperceel (zie eveneens fig. 2 van de 1e publ.), op ca 5 km afstand van het 1e gelegen, was grotendeels met riet begroeid, deels met wilgenopslag. Toch waren er nog enkele open zandige plekjes met schelpen, waar 1 nest van de kleine pluvier (*Ch. dubius*) werd gevonden, terwijl er ook 1 of 2 paren strandpluvieren (*Leuc. alexandrinus*) thuis hoorden en er 1 bontbekpluvier (*Ch. hiaticula*) alarmeerde. Aan zangvogels troffen we er aan: rietgors (*Emb. schoeniclus*), w.s. 1 paar; witte kwikstaart (*Mot. alba*), mogelijk broedvogel in minstens 1 paar; gele kwikstaart (*Mot. flava*), w.s. minstens 2 paar en rietzanger (*Acr. schoenobaenus*), enige paren.

II. PERCEEL Q.

Bouwputterrein Gemaal Colijn.

De grote bouwput voor het toekomstige gemaal Colijn en de schutsluis ligt ca 3 km ten W. van het 2e „strandje” en was voorjaar 1953 reeds per auto bereikbaar, daar de dijk geheel bestraat was. Bij een bezoek op 30 Mei (met HELLEBREKERS) waren 2 stenen huizen voor de toekomstige machinist en sluiswachter al gereed. Het leegpompen van de put was in volle gang. Er naast bevindt zich een werkhaven, aan de noordzijde. De dijk is ca een halve km ten W. van de put onderbroken; hier bevindt zich het sluitgat (zie fig. 1).

Bij de bouwput vertoefden enkele witte (*Mot. alba*) en gele kwikstaarten (*Mot. flava*), die er vermoedelijk thuis hoorden en voorts enige paren van de kleine (*Ch. dubius*) en de strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*), die er zeker hun territoria hadden.

DE BROEDVOGELS VAN „OOSTELIJK FLEVOLAND”
IN 1954.

In dit seizoen werden de dijkpercelen in de omgeving van Kampen door ons bezocht op 10 en 21 Maart; 11 en 25 April; 1, 8, 23, 27 en 30 Mei; 5, 8 en 19 Juni; 2, 3, 11 en 20 Juli en op 26, 27, 28 en 29 Augustus.

I. PERCEEL R.

a. Bouwputterrein Roggebotsluizen..

Op dit terrein hadden in het broedseizoen 1954 ingrijpende wijzigingen plaats doordat reeds begin April praeparatieven werden gemaakt voor de bouw van de sluizen

Het riet op het 1e „strandje” was in het vroege voorjaar geheel gesneden en er werd ook gebrand. Op 25 April was het terrein nog erg kaal; op 8 Mei zong er een rietzanger (*Acr. schoenobaenus*). Begin April werd op het grote opslagterrein een aanvang gemaakt met het bouwen van houten woonhuizen, kantoren enz. Eén kleine pluvier (*Ch. dubius*) zag nog kans er te gaan nestelen, maar het legsel werd tenslotte in de steek gelaten (VAN ELBURG); het kleine opslagterrein bracht het alleen tot een 2-tal onbewoonde nestkuiltjes. Veldleeuwerik (*Al. arvensis*) en gele kwikstaart (*Mot. flava*) waren ook dit jaar op het bouwputterrein present.

In de moerassige strook aan de noordzijde van de put zongen op 27 en 30 Mei, behalve rietzangers (*Acr. schoenobaenus*), ook enkele grote karekieten (*Acr. arundinaceus*), die ook op 2 Juli werden gehoord, evenals de kleine karekiet (*Acr. scirpaceus*). De grote karekiet was er in 1953 nog niet aangetroffen. Aan de andere zijde van de put deed begin Mei een fuut (*Pod. cristatus*), die aan de oude kust gewone broedvogel is, een broedpoging.

Op het oude afgegraven zanddepôt, dat opnieuw geëgd werd, vond VAN ELBURG nog een nest van de kleine pluvier (*Ch. dubius*). De oeverzwaluw was op 8 Mei niet op de oude broedplaats aanwezig.

b. Het 2e „strandje”.

Slechts eenmaal (8 Mei) was ik in de gelegenheid (met HELLEBREKERS) deze strook, die reeds het voorafgaande jaar sterk met riet was begroeid, te bezoeken. Pluviertjes troffen we er niet meer aan : voor het verkrijgen van een betrouwbaar beeld van de zangvogelbevolking stond er te veel wind.

II. PERCEEL Q.

Bouwputterrein gemaal Colijn.

In de drooggelegde bouwput waren voorjaar 1954 de werkzaamheden reeds een eind gevorderd. Bij een tweetal bezoeken in Mei bleek, dat er enkele paren kleine (*Ch. dubius*) en minstens 1 paar strandpluvieren (*Leuc. alexandrinus*) hun territoria hadden; van de eerste in ieder geval één paar dicht bij de werken zelf. Aan de dijk nestelden vermoedelijk enkele paren gele kwikstaarten (*Mot. flava*).

III. PERCEEL R'.

Dit dijkvak tussen Elburg en de bouwput voor de Roggebotsluizen bij Kampen, was in Aug. 1953 zover gevorderd, dat de verbinding met perceel R tot stand kon worden gebracht. Van dat moment af was het dus mogelijk ook dit perceel regelmatig te bezoeken, wat nog werd vergemakkelijkt doordat niet alleen ook hier de klinkerbestrating zo snel mogelijk werd aangebracht, maar bovendien een breed tegelfietspad werd aangelegd aan de buitenzijde van de dijk, dus aan de kant van het toekomstige Veluwemeer (zie fig. 3).

Reeds uit de mededelingen over de aanbesteding (zie 3 mnd. Ber., 33, p. 80) bleek, dat dit dijkgedeelte veel meer broedgelegenheid beloofde te verschaffen dan de andere op dat tijdstip gereed gekomen of in aanbouw zijnde gedeelten. Immers we lezen daar : „Het profiel van de dijk is aangepast aan de hoeveelheid uit de „tussen de dijk en de Veluwekust te maken 70 m brede scheep„vaartgeul, vrijkomende specie. Hierdoor was het mogelijk de dijk „door vorming van brede lage — ter plaatse van de knikken in „het tracee hogere — buitenbermen of in het toekomstige rand„meer uitlopende stranden te verbreden. Verwacht mag worden, „dat aldus de waarde van het randmeer als recreatiegebied belang„rijk zal stijgen. Het ligt in de bedoeling deze dijksverbredingen ten „dele te beplanten en ten dele in grasland te leggen. Voorzover „hieraan in de toekomst behoefte blijkt te bestaan, zal getracht „worden een gedeelte als een onbegroeid zandstrand te behouden.” Meer details hierover vinden we in een publicatie van Ir KLASEMA (1953). Zoals uit de tevens daaraan ontleende fig. 2 is te zien, hebben slechts het zuidelijke deel van de dijk en een zeer korte strook, waar R' bij de put voor de Roggebotsluizen aansluit bij perceel R, het normale dwarsprofiel. Van de tussengelegen zône is de buitenberm (dus aan de zijde van het Veluwemeer) aanzienlijk verbreed (zie ook fig. 3). Bij de B-stroken is dit een horizon-

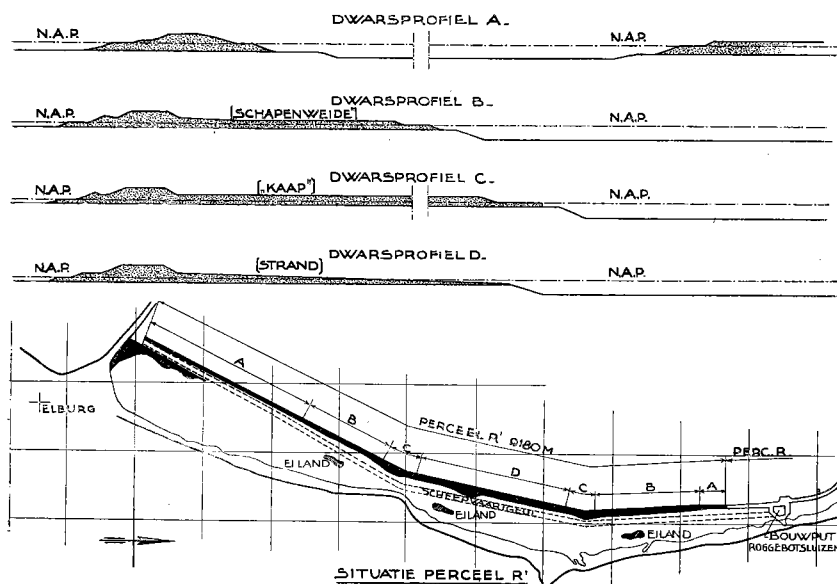
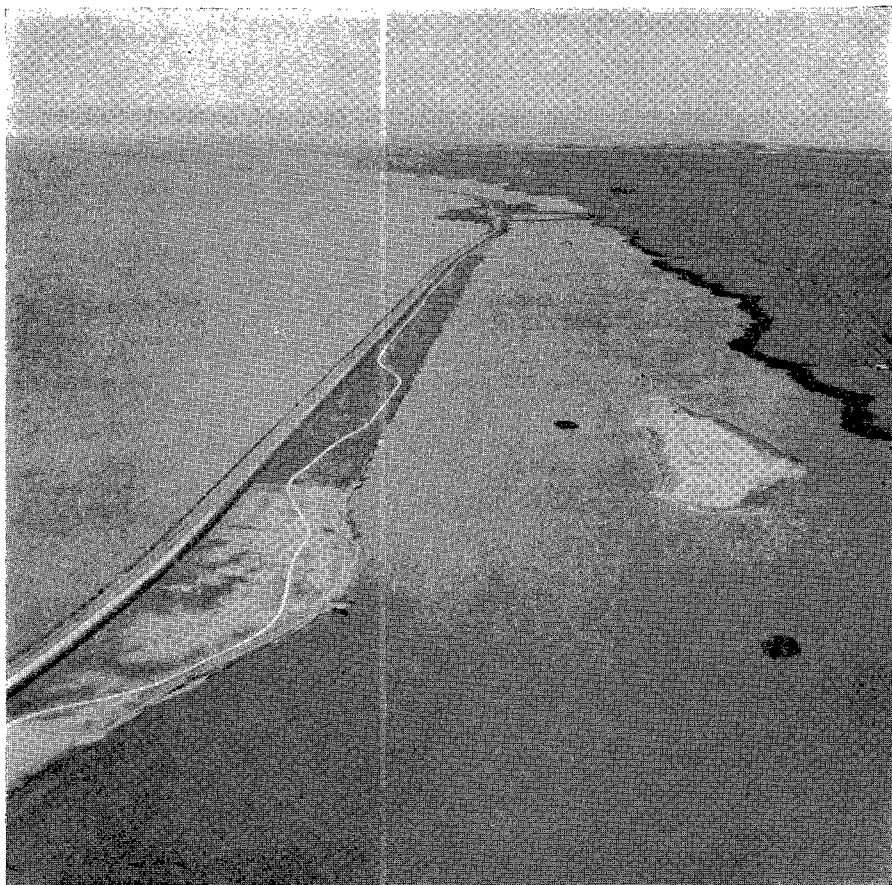

Fig. 2. Perceel R' van de meerdijk van de toekomstige polder „Oostelijk Flevoland”. Naar Bijlage 3 van het Driemaandelijks Bericht betreffende de Zuiderzeewerken, 33, 2e kwartaal 1952 en fig. 5 op p. 16 van „Weg- en Waterbouw”, 13, no. 1—2, 1953.

[Parcel R' of the enclosing-dam of the future Polder „Oostelijk Flevoland” in the former Zuiderzee.]

tale berm, met kleihoudende specie afgedekt en inmiddels met gras ingezaaid, in breedte variërende tussen 25 en 90 m („schapenweide”). De middelste strook (D) heeft een flauw hellende berm van ca dezelfde breedte en wordt aan de zijde van het Veluwemeer afgesloten door grof zand („strand”). Tenslotte zijn op de overgangen tussen het „strand” en de beide „schapenweiden” ter markering van de zich daar bevindende dijk-knikken verhogingen (dwarsprofiel C) aangebracht, die in het lengteprofiel van de dijk vooruitspringen („kopen”). Deze „kopen” zullen worden beplant en een „belangrijke functie vervullen in de landschappelijke vormgeving van het tussen de polder en het oude land gevormde randmeer, dat hier betrekkelijk smal wordt”. Langs het fietspad waren eind December 1954 al rijen boompjes geplant en de 1e „kaap” was toen al geheel volgepoot met boompjespartijen en struiken, terwijl overal elders struiken gereed lagen. Voorts zijn er een drietal eilandjes opgespoten (3 mnd. Ber. 34, p. 126—127), waarvan het 1e (meest noordelijke) in Maart 1954 gereed kwam (zie fig. 3) en in Mei werd ingezaaid, terwijl de beide andere in de loop van de zomer werden opgespoten (zie fig. 2). De in het begin van het broedseizoen reeds op vele plaatsen aanwezige kleine (*Ch. dubius*) en vooral strandpluvieren (*Leuc. alexandrinus*) kregen vaak geen gelegenheid tot nestelen doordat ook nog in Mei het aanbrengen

Publicatierechten: Dienst der Zuiderzeewerken. (Foto: Aero-Photo „Nederland”)

Fig. 3. Noordelijk deel van de meerdijk van „Oostelijk Flevoland” tussen Elburg en de Roggebotsluizen.

[Northern part of the enclosing-dam of „Oostelijk Flevoland” between Elburg and the „Roggebotsluizen” near Kampen.]

Op de achtergrond de bouwput (voor de sluizen en de brug in de weg van de toekomstige polder naar Kampen), met links het 1e „strandje” (zie fig. 2 van de 1e publ.) en rechts achter de put moerasvegetatie. Daarachter, naar links buigend, het meerdijkgedeelte tussen de Roggebotsluizen en Ketelhaven. In het midden het 1e stuk van de meerdijk naar Elburg, met verkeersweg op de kruin; links daarvan de toekomstige polder, rechts resp. de verbrede buitenberm, het Veluwe-meer (met 1e eilandje) en het oude land.

Op de voorgrond de 1e „kaap”, ca 5 à 600 m lang en ca 5 ha groot, van achteren begrensd door de 1e „schapenweide” en van voren door het „strand”, waarvan links onderaan nog juist een klein stukje zichtbaar is. De slingerende witte lijn is het tegelfietspad.

van de deklaag grond in volle gang was. Op de 2e „kaap” echter waren de werkzaamheden eerder geëindigd, zodat we daar 23 Mei het eerste nest van de dwergstern (*St. albifrons*) vonden en op een klaverstrook aan de rand van het „strand” ten noorden daarvan 1 van de visdief (*St. hirundo*), 1 van de kleine pluvier (*Ch. dubius*) en 3 van de strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) en op het „strand” zelf ook een kl. pluvier (*Ch. dubius*). Op 8 Juni telden we er totaal 42 nesten : dwergstern (*St. albifrons*) 12 ; visdief (*St. hirundo*) 12 ; kleine pluvier (*Ch. dubius*) 4 en strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) 14. Half Juni werd de klaverstrook gemaaid, maar de nesten werden zoveel mogelijk gespaard. Daar vertoonden zich ook geregeld kemphanen (*Philom. pugnax*), zonder dat het gelukte een nest te vinden, maar 19 Juni troffen we een hen aan, die de indruk maakte er jongen te hebben.

Later raakte ook de 1e „kaap” (zie fig. 3 en 4) snel bevolkt : op 11 Juli was het aantal ons daar bekende nesten tot 37 gestegen : visdief (*St. hirundo*) 29 ; kleine pluvier (*Ch. dubius*) 3 ; strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) 4 en bontbekpluvier (*Ch. hiaticula*) 1. Hier kregen veel nesten overlast van de geweldige regens, zodat ik er 20 Juli enige aantrof met kapotte eieren en ook een 5-tal dode pulli van de visdief vond.

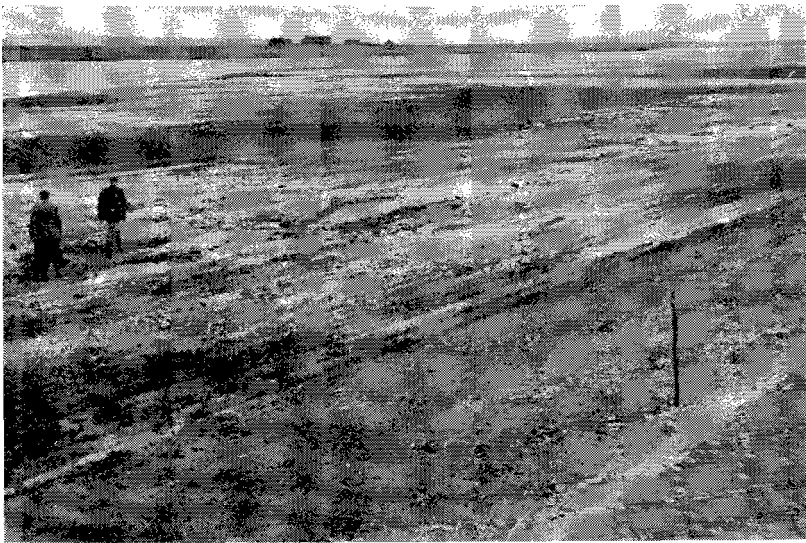

Foto Directie Wieringermeer, NO-Polderwerken, Kampen.

Fig. 4. Perceel R': de 1e „kaap”, gezien vanaf de rechts onderaan nog juist zichtbare verkeersweg op de kruin van de dijk ; op de achtergrond het Veluwe-meer en het oude land. Broedterrein van bontbekpluvier (*Char. hiaticula*), kleine pluvier (*Char. dubius*), strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) en visdief (*Sterna hirundo*). 8 Juni 1954.

[Parcel R': the first "cape", seen from the enclosing-dam ; on the back-ground the Veluwe-lake and the old coast. Breeding-place of Ringed, Little Ringed and Kentish Plover and of Common Tern.]

Inmiddels was, mede door de grote regenval, de begroeiing snel toegenomen en het tegen verstuiving ingezaaide koren schoot vlug op, zodat vele nesten geheel verscholen raakten. Toch vonden we ook nu op verschillende plaatsen tussen de beide „kapen“ nieuwe nesten, met name van de visdief.

Eind Juni zou een der wakers (med. PIEDERIET) een 3-tal nesten van de scholekster (*Haem. ostralegus*) hebben gevonden op de noordelijkste „schapenweide“, terwijl Ir KLASEMA mij een door hem omstreeks diezelfde tijd gevonden scholekster rapporteerde aan de smalle berm tussen de 2e „kaap“ en Elburg.

Herhaaldelijk trof ik witte kwikstaarten (*Mot. alba*) aan bij de landbouwschuur, die in het voorjaar op de 2e (zuidelijke) „kaap“ was gebouwd. Op 26 Augustus vertelde de ploegbaas VAN SPIJKEREN, dat een paartje was gaan nestelen in de kap van de schuur, toen die op zij nog open was; later gingen de oude vogels naar binnen onder de hoofddeur door, waar de grond iets was uitgehold. De jongen waren uitgevlogen. Tevens deelde deze mede, dat op het in de eerste Mei-helft ingezaaide 1e eilandje half Juni reeds veel nesten van visdiefjes (*St. hirundo*) en „kleine vogels“ (vermoedelijk dus van pluviertjes en ev. dwergsterns) aanwezig waren. Op 27 Augustus kwamen een paar visdieven vanaf dat eilandje naar de dijk gevlogen en boven me alarmeren, terwijl ik er ook herhaaldelijk visdieven zag invallen.

IV. PERCEEL P.

Op 18 Mei 1954 vond de heer W. J. BETZEMA van het NO-Polder-Laboratorium te Kampen, een nest met 12 eieren van de wilde eend (*Anas platyrhynchos*) op de dijk bij Lelystad.

V. PERCEEL Q.

Op 10 Juni 1954 vond Dr D. BAKKER, Chef van de Plantk. afd. van het NOPolder-Lab. te Kampen, op het dijkgedeelte van dit perceel bewesten het sluitgat 1 nest van de kokmeeuw (*Lar. ridibundus*) en 3 van de strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*).

VI. PERCEEL T.

Volgens Ir KLASEMA waren er in het broedseizoen 1954 veel nesten van de visdief (*St. hirundo*) en ook wat van pluviertjes (sp.?) op de dijkstrook T tussen Harderwijk en Nunspeet. De heren W. J. BETZEMA, A. C. BOER en J. DIENDER van het N.O. Polder-Lab. te Kampen, troffen 11 Juni op een zandvlakte van dit perceel, dat evenals perceel R' een verbrede buitenberm heeft, de volgende 36 nesten aan: strandpluvier (*Leuc. alexandrinus*) 1; visdief (*St. hirundo*) 9 en kokmeeuw (*Lar. ridibundus*) 26.

SYSTEMATISCHE LIJST, BROEDVOGELS „OOSTELIJK FLEVOLAND“, 1953 EN 1954

(Kort overzicht van de gegevens)

1. *Emberiza schoeniclus* — Rietgors.

1953: Perceel R: bouwputterrein en 2e „strandje“.

- 1954: Perceel R bouwputterrein (vermoedelijk).
2. *Alauda arvensis* — Veldleeuwrik.
1953: Perceel R: bouwputterrein.
1954: idem.
3. *Motacilla flava* — Gele kwikstaart.
1953: Perceel R: bouwputterrein en 2e „strandje”.
Perceel Q: bouwputterrein.
1954: Perceel R: bouwputterrein.
Perceel Q: bouwputterrein.
4. *Motacilla alba* — Witte kwikstaart.
1953: Perceel R: 2e „strandje”.
Perceel Q: bouwputterrein.
1954: Perceel R': landbouwschuur.
5. *Acrocephalus arundinaceus* — Grote karekiet.
1954: Perceel R: bouwputterrein (1e vestiging).
6. *Acrocephalus scirpaceus* — Kleine karekiet.
1953: Perceel R: bouwputterrein.
1954: idem.
7. *Acrocephalus schoenobaenus* — Rietzanger.
1953: Perceel R: bouwputterrein en 2e „strandje”.
1954: Perceel R: bouwputterrein.
8. *Riparia riparia* — Oeverzwaluw.
1953: Perceel R: zanddepôt bij bouwputterrein.
1954: niet meer.
9. (?) *Anas querquedula* — Zomertaling.
1953: Perceel R: bouwputterrein (mogelijk).
10. *Anas platyrhynchos* — Wilde eend.
1954: Perceel P: bij Lelystad.
11. (?) *Podiceps cristatus* — Fuut.
1954: Perceel R: bouwputterrein (w.s. broedpoging).
12. *Haematopus ostralegus* — Scholekster.
1954: Perceel R': 1e „schapenweide” en tussen 2e „kaap” en Elburg.
13. *Charadrius hiaticula* — Bontbekpluvier.
1953: Perceel R: 2e „strandje”.
1954: Perceel R': 1e „kaap”.
14. *Charadrius dubius* — Kleine pluvier.
1953: Perceel R: bouwputterrein en 2e „strandje”.
Perceel Q: bouwputterrein.
1954: Perceel R: bouwputterrein.
Perceel Q: bouwputterrein.
Perceel R': 1e „kaap”, „strand”, 2e „kaap” en w.s. 1e eilandje.
15. *Leucopolijs alexandrinus* — Strandpluvier.
1953: Perceel R: bouwputterrein en 2e „strandje”.
Perceel Q: bouwputterrein.
1954: Perceel Q: bouwputterrein en dijk bewesten het sluitgat.

Perceel R': 1e „kaap”, „strand”, 2e „kaap” en w.s. 1e eilandje.

Perceel T.

16. (?) *Vanellus vanellus* — Kievit.
1953: Perceel R: bouwputterrein (zeer w.s.).
17. (?) *Philomachus pugnax* — Kemp haan.
1954: Perceel R': klaverstrook bij 2e „kaap” (w.s.).
18. *Sterna hirundo* — Vis dief.
1954: Perceel R': 1e „kaap”, „strand”, 2e „kaap” en 1e eilandje.
Perceel T.
19. *Sterna albifrons* — Dwerg stern.
1954: Perceel R': 2e „kaap” en mogelijk 1e eilandje.
20. *Larus ridibundus* — K o k m e e w.
1954: Perceel Q: bewesten het sluitgat.
Perceel T.
21. (?) *Fulica atra* — Meer koet.
1953: Perceel R: bouwputterrein (vermoedelijk).
1954: idem.

Literatuur

- Dienst der Zuiderzeewerken (1952—1954): Driemaandelijks Bericht betreffende de Zuiderzeewerken, 33—35. Ministerie van Verkeer en Waterstaat.
- KATE, C. G. B. TEN (1952): De Broedvogels van de „Oosterpolder” in 1951 en 1952. Limosa, 25, p. 1—11.
- KLASEMA, M. (1953): De aanleg van de Meerdijk van de Oosterpolder: stand van de werkzaamheden. Weg- en Waterbouw, 13, p. 1—19.
- Summary: The Breeding-Birds of „Oostelijk Flevoland”, 1953 and 1954.

Notwithstanding the stagnation, caused by the temporary removing of a large part of the working-materials to the S.W.-part of the Netherlands after the disaster in February 1953, the works of the enclosing-dam of the future Easter Polder in the former Zuiderzee — now officially called "Oostelijk Flevoland" — made good progress (compare fig. 1 on page 120 with fig. 1 of the first report on the breeding-birds of the dam-parcels of this area in Limosa, 25, p. 2). More than two thirds of the total length of 90 kilometres of the enclosing-dam were finished before the end of 1954.

As explained in the first report already in 1951 at least 3 species settled on a small beach along the new dam, whereas in 1952 16 species were found (Limosa, 25, p. 6—11).

In 1953 and 1954 the number of species increased again by the settlement of Great Reed Warbler, Sedge Warble, Garganey (possibly), Great Crested Grebe (attempt at breeding) and Coot (presumably) in the considerably increased marsh-vegetation along the lock-pit on parcel R. In 1953 there also bred a pair of Sand Martins in the last remains of a dug off sand-depot. On the other hand by putting into use the storage grounds and by the intensive growth of the reeds on the small beach (see first report, fig. 7 and 8) the breeding-possibility for Kentish and Little Ringed Plover, Common and Little Tern disappeared.

These species however got new possibilities on the adjacent parcel R', finished in the meantime (see fig. 2, 3 and 4).

On this part the outer slope of the dam along a length of 6 kilometres was considerably widened — from 25 to 90 metres — with ground from the future Veluwe-lake between the new dam and the old coast. The middle part was

thrown up as a "beach" (see fig. 2, cross-section D), flanked by two „capes", which are a bit higher (see fig. 2, cross-section C), in their turn bordered by "sheep-meadows" (see fig. 2, cross-section B). Furthermore three artificial small islands were thrown up in the future lake forming the boundary with the old coast (see also the air-photo on fig. 3). These areas are meant to become recreation-grounds for the future inhabitants of the new Polder. Here many Common Terns, a small colony of Little Terns, many Kentish- and less Little Ringed Plovers, a few Oystercatchers, one Ringed Plover and likely also the Ruff settled. For details see the Dutch text and the list on page 128—130, where owing to a shortage of observers only a few data of the other parcels of the enclosing-dam are given.

Kampen, Januari 1955.

Kiezen vinken (*Fringilla coelebs*) in zeegebied een compromis-richting of wijken ze af naar links?

door

D. A. VLEUGEL

(With summary: On some deviations of migrating chaffinches in sea-areas)

In Jaarverslag 1952 van het Vogeltrekstation Texel geven L. TINBERGEN en J. J. ZIJLSTRA een aanvullende verklaring betreffende de omstandigheid dat boven zee en in kustgebied vinken bij hun voorliefde voor tegenwind vaak niet precies tegen de wind in vliegen, maar een „compromis"-richting kiezen, zoals wij het eerder noemden (VLEUGEL 1952, p. 50). Ze willen in standaardrichting vliegen (bv. WZW.), maar ook tegen de wind in, die vaak meewind (bv. Oost) is. Beide tegelijk kan niet, daarom kiezen ze de een of andere tussenin liggende richting. De figuur in de publicatie van TINBERGEN en ZIJLSTRA demonstreert dit duidelijk. Ik nam hetzelfde herhaaldelijk waar aan de Westerschelde, vooral in de jaren 1946—1949 (MS.). Vinken (en ook andere soorten), die de Westerschelde willen oversteken, doen dit vooral bij oostelijke winden zo, dat ze niet tegen de wind ingaan, ook niet in standaardrichting, maar in de een of andere tussenin liggende compromisrichting. Soms ook wordt de compromisrichting bepaald door de richting, in welke de dichtstbijzijnde kust ligt; het kan de kustlijn zijn die verlaten is, het kan ook een aan de overkant gelegen kustlijn zijn. Ook een combinatie van de factor tegenwind en die van dichtstbijzijnde kust is theoretisch mogelijk, maar over dit ingewikkelde geval zijn mij geen waarnemingen bekend.

Omdat nu echter in de publicatie van het Trekstation Texel na al het werk van KOCH c.s., deze voor de hand liggende opvattingen zijn verlaten en er een geheel nieuwe voor in de plaats wordt gegeven, lijkt het me gewenst, bovenstaande visie met voorbeelden te staven. Volgens de eerder genoemde schrijvers nu, hebben vinken boven zee de neiging, om „linksaf te slaan". Dit linksaf slaan wordt zelfs geconstateerd boven land. Tegen deze laatste generalisatie